

УДК 339.92:332.14

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-262-5(1)-283-288

РУДНІЧЕНКО Є. М.,

ГАВЛОВСЬКА Н. І.,

ГАВЛОВСЬКА В. І.

Хмельницький національний університет

ДЕТАЛІЗАЦІЯ ЗАГРОЗ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ТА АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто основні загрози безпекового середовища та проаналізовано основні підходи до оцінювання економічної безпеки суб'єктів господарювання, а саме: індикаторний підхід; ресурсно-функціональний підхід; фінансовий підхід; підхід, що визначає стан узгодженості інтересів суб'єктів господарювання з інтересами суб'єктів взаємодії; програмно-цільовий підхід; підхід, що відображає принципи та умови програмно-цільового управління та розвитку; ситуаційний ресурсно-функціональний підхід; ситуаційно-суб'єктний підхід; підходи, що засновані на оцінці ймовірності банкрутства, в т.ч. дискримінантні моделі Альтмана, Чессера, Таффлера, Ліса, Коннана, Гольдера, Терещенко; методи, засновані на визначенні середніх (середньозважених) величин; методи експертної оцінки; модель Бівера; коефіцієнт фінансування важко реалізованих активів. Виділено переваги та недоліки представлених підходів, зроблено відповідні висновки.

Ключові слова: економічна безпека, оцінювання економічної безпеки, індикаторний підхід, ресурсно-функціональний підхід, фінансовий підхід, програмно-цільовий підхід, ситуаційно-суб'єктний підхід, підходи, засновані на оцінці ймовірності банкрутства.

RUDNICHENKO Ye.,

HAVLOVSKA N.,

GAVLOVSKA V.

Khmelnitskyi National University

DETAILING OF THREATS OF SECURITY ENVIRONMENT AND ANALYSIS OF EXISTING APPROACHES TO THE ASSESSMENT OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISE

The purpose of the article is to elaborate threats of the security environment and to study existing approaches to assessing the economic security of economic entities with determination of their main advantages and disadvantages. The article discusses and analyzes the main approaches to the evaluation of economic security of entities, namely: 1) indicator approach based on the definition of economic security by means of limit values of the indicators; 2) resource-functional approach, based on the assessment of the state of corporate resources using; 3) a financial approach demonstrates the feasibility of the economic security evaluating of an entity on a final financial result; 4) approach that determines the state of coherence of business interests with interests of interaction subjects, reflecting the ratio of amount of gross investments of management subjects to the spending amount for resource expenditure of economic security; 5) program-targeted approach, based on the integration of indicators that determine the level of economic security of the entity; 6) an approach that reflects the principles and conditions of programmatic target management and development and is based on the use of several levels of integration of indicators using cluster and multivariate analysis; 7) a situational resource-functional approach, based on the assessment of the quality of management of the economic security of the entity; 8) situational-subjective approach, which explores the process of interaction of subjects within the strategic situation, taking into account their economic interests; 9) approaches based on an assessment of the bankruptcy probability, incl.: 9.1) discriminant models of Altman, Chesser, Taffler, Lis, Conan, Holder, Tereshchenko; 9.2) methods based on the determination of average (weighted) variables; 9.3) methods of expert assessment; 9.4) Beaver model; 9.5) financing indicator of hard-to-use assets. The article outlines the main advantages and disadvantages of the presented methodological approaches; there are corresponding conclusions.

Keywords: economic security, assessment of economic security, indicated approach, resource-functional approach, financial approach, programmatic target approach, situational subjective approach, approaches based on assessment of bankruptcy probability.

Постановка проблеми. Питання національної безпеки у сфері вітчизняної науки набуває все більшої актуальності, що пов'язано не лише із зовнішньою агресією, а й з трансформаційними процесами у різних сферах соціально-економічного та політичного життя українського суспільства. Законодавчі ініціативи та генерація нових підходів до вирішення найбільш гострих та актуальних проблем значним чином пов'язані з економічними процесами, оскільки саме від них залежить добробут суспільства в цілому. І якщо на рівні національної економіки розробляються певні стратегії та конкретизуються шляхи подолання загроз і негативних явищ, притаманних сучасним реаліям, то окремі суб'єкти господарювання повинні формувати своє бачення системи економічної безпеки та напрямів і шляхів її функціонування. Оскільки економічна безпека характеризує захищеність потенціалу або інтересів від небажаних загроз, здатність зберігати стійкість і рівновагу та гармонізацію інтересів підприємства з інтересами зовнішнього середовища, то вона є запорукою успішного функціонування будь-якого підприємства [1, с. 32]. У більшості досліджень з економічної безпеки підприємств справедливо підкреслюють особливе значення вибору найбільш

оптимальних методів оцінювання економічної безпеки суб'єктів господарювання. Поглиблення сучасних досліджень у сфері оцінювання економічної безпеки суб'єктів господарювання дає змогу не лише визначити поточний стан, а й удосконалити класичні підходи до трактування економічних явищ та процесів, сформувати корисну інформацію для прийняття управлінських рішень як на мікро-, так і на макrorівні, без чого неможливо своєчасно та адекватно реагувати на існуючі загрози.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методики оцінювання економічної безпеки суб'єктів господарювання та індикатори досліджували у своїх працях як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема: Бендиков М., Геєць В., Довбня С., Євдокимов Ф., Забродский В., Кизим М., Клебанова Т., Козаченко А., Куркін М., Тамбовцев В., Шемаєва Л. та інші.

Постановка завдання. Розглядаючи наявні методики оцінювання економічної безпеки суб'єктів господарювання та індикатори, що для цього використовують, необхідно відмітити недостатню увагу дослідників до аналізу впливу зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів господарювання та їх економічну безпеку, а також гармонізацію інтересів підприємства та його оточення з урахуванням актуальних загроз різної природи походження.

Основні результати дослідження. В Україні поняття «економічна безпека» офіційно запроваджено до нормативної лексики у ст. 17 Конституції України (від 28.06.1996 р.), де визначено, що забезпечення економічної безпеки (поряд із захистом суверенітету і територіальної цілісності України) є найважливішою функцією держави і справою всього українського народу. У 2018 році прийнято новий Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 [2]. Цей Закон відповідно до статей 1, 2, 17, 18 і 92 Конституції України визначає основи та принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз. Відповідно до Закону України державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України тощо. Загрози національній безпеці України та відповідні пріоритети державної політики у сферах національної безпеки і оборони визначаються у Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, інших документах з питань національної безпеки і оборони, які схвалюються Радою національної безпеки і оборони України і затверджуються указами Президента України (ст. 3).

На сьогоднішній день чинною є «Стратегія національної безпеки України», прийнята Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 26.05.2015 р. Стратегія національної безпеки України спрямована на реалізацію до 2020 року визначених нею пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII, і Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5.

Основними цілями Стратегії національної безпеки України є: мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; утвердження прав і свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО.

У Стратегії національної безпеки України зазначені основні загрози у сфері економічної безпеки та напрями державної політики щодо їх подолання (табл. 1).

Таблиця 1

**Актуальні загрози у сфері економічної безпеки
та напрями державної політики щодо їх подолання ***

Актуальні загрози у сфері економічної безпеки	Напрями державної політики щодо їх подолання
1	2
монопольно-олігархічна, низькотехнологічна, ресурсовитратна економічна модель; деформоване державне регулювання і корупційний тиск на бізнес	деолігархізація, демонополізація і дерегуляція економіки, захист економічної конкуренції, спрощення й оптимізація системи оподаткування, формування сприятливого бізнес-клімату та умов для прискореного інноваційного розвитку
блокування зусиль України щодо протидії монополізації стратегічних галузей національної економіки російським капіталом щодо позбавлення залежності від монопольних поставачань критичної сировини, насамперед енергетичних ресурсів	ефективне застосування механізму спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), унеможливлення контролю стратегічних галузей капіталом держави-агресора

1	2
військова агресія, участь регулярних військ, радників, інструкторів і найманців у бойових діях на території України; розвідувально-підривна і диверсійна діяльність, дії, спрямовані на розпалювання міжетнічної, міжконфесійної, соціальної ворожнечі і ненависті, сепаратизму і тероризму, створення і всебічна підтримка, зокрема військова, маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованій території частини Донецької та Луганської областей; тимчасова окупація території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та дальші дії щодо дестабілізації обстановки у Балто-Чорноморсько-Каспійському регіоні; нарощування військових угруповань біля кордонів України та на тимчасово окупованій території України, у тому числі розміщення на півострові Крим тактичної ядерної зброї	забезпечення готовності економіки до відбиття Україною збройної агресії юридичний захист в міжнародних інституціях майнових інтересів фізичних і юридичних осіб України та Української держави, порушених Росією
недостатність ресурсного забезпечення та неефективне використання ресурсів у секторі безпеки і оборони	розвиток оборонно-промислового комплексу як потужного високотехнологічного сектору економіки, здатного відігравати ключову роль у її прискореній інноваційній модернізації
надмірна залежність національної економіки від зовнішніх ринків	підвищення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів, диверсифікації зовнішніх ринків, торговельних та фінансових потоків
відсутність чітко визначених стратегічних цілей, пріоритетних напрямів і завдань соціально-економічного, воєнно-економічного та науково-технічного розвитку України, а також ефективних механізмів концентрації ресурсів для досягнення таких цілей	створення найкращих у Центральній і Східній Європі умов для інвесторів, залучення іноземних інвестицій у ключові галузі економіки, зокрема в енергетичний і транспортний сектори, як інструменту забезпечення національної безпеки
критична зношеність основних фондів об'єктів інфраструктури України та недостатній рівень їх фізичного захисту; недостатній рівень захищеності критичної інфраструктури від терористичних посягань і диверсій; неефективне управління безпекою критичної інфраструктури і систем життєзабезпечення	забезпечення цілісності та захисту інфраструктури в умовах кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці, та особливого періоду
неефективне управління державним боргом; поширення корупції, її укорінення в усіх сферах державного управління; слабкість, дисфункціональність, застаріла модель публічних інститутів, депрофесіоналізація та деградація державної служби	ефективне використання бюджетних коштів, міжнародної економічної допомоги та ресурсів міжнародних фінансових організацій, дієвого контролю за станом державного боргу стабілізація банківської системи, забезпечення прозорості грошово-кредитної політики та відновлення довіри до вітчизняних фінансових інститутів
високий рівень «тінізації» та криміналізації національної економіки, кримінально-кланова система розподілу суспільних ресурсів; здійснення державними органами діяльності в корпоративних та особистих інтересах, що призводить до порушення прав, свобод і законних інтересів громадян та суб'єктів господарської діяльності	системна протидія організованій економічній злочинності та «тінізації» економіки на основі формування переваг легальної господарської діяльності та водночас консолідації інституційних спроможностей фінансових, податкових, митних та правоохоронних органів, виявлення активів організованих злочинних угруповань та їх конфіскації

*сформовано автором відповідно до [3]

Ідентифікація актуальних загроз у сфері економічної безпеки та напрямів державної політики щодо їх подолання безперечно є необхідним елементом безпекового середовища, однак для окремих суб'єктів господарювання надзвичайно важливим питанням є підходи до оцінювання їх економічної безпеки. В економічній літературі при дослідженні оцінювання економічної безпеки суб'єктів господарювання авторами наводяться різні методи, індикатори та моделі. Найбільш розповсюдженими підходами до кількісної оцінки економічної безпеки є (табл. 2) [5, с. 232]: індикаторний підхід; ресурсно-функціональний підхід; фінансовий підхід; підхід, що визначає стан узгодженості інтересів суб'єктів господарювання з інтересами суб'єктів взаємодії; підхід, що відображає принципи та умови програмно-цільового управління та розвитку; програмно-цільовий підхід; ситуаційно-суб'єктний підхід; ситуаційний ресурсно-функціональний підхід; підходи, що засновані на оцінюванні ймовірності банкрутства.

Таблиця 2

Підходи до кількісного оцінювання економічної безпеки підприємства*

№	Назва підходу	Прихильники підходу
1.	Індикаторний підхід	М. Бендиков, А. Ілларіонов, Ф. Євдокимов, О. Мізіна, О. Бородіна, В. Тамбовцев
2.	Ресурсно-функціональний підхід	О. Бондаренко, Л. Донець, Н. Ващенко, Г. Дем'яненко, Л. Зима, С. Капітула, Є. Крихтін, Г. Ейтутіс, Є. Олейников, Л. Омелянович, Г. Долматова, І. Плетникова, С. Покропівний
3.	Фінансовий підхід	Н. Подлужна
4.	Підхід, що визначає стан узгодженості інтересів суб'єктів господарювання з інтересами суб'єктів взаємодії	Г. Козаченко, В. Пономарьов, О. Ляшенко
5.	Програмно-цільовий підхід	С. Довбня
6.	Підхід, що відображає принципи та умови програмно-цільового управління та розвитку	В. Забродський
7.	Ситуаційний ресурсно-функціональний підхід	М. Куркін
8.	Ситуаційно-суб'єктний підхід	Л. Шемаєва
9.	Підходи, що засновані на оцінці ймовірності банкрутства, в т.ч.:	
	9.1. Дискримінантні моделі Альтмана, Чессера, Таффлера, Ліса, Коннана, Гольдера, Терещенко	В. Геєць, М. Кизим, Т. Клебанова, О. Черняк, О. Терещенко та ін.
	9.2. Методи, засновані на визначенні середніх (середньозважених) величин	Є. Андрушак, С. Довбня
	9.3. Методи експертної оцінки	Н. Внукова, В. Смоляк, В. Єдронова, С. Хасянова, А. Кадиров, Н. Нікіфорова
	9.4. Модель Бівера	М. Білошкурський, Н. Мержа, Н. Нікіфорова
	9.5. Коефіцієнт фінансування важко реалізованих активів	Л. Бусень

*побудовано за [4, с. 235-238]

Більш детально зупинимося на кожному з зазначених методів.

1. Індикаторний підхід ґрунтується на визначенні стану економічної безпеки за допомогою індикаторів, під якими розуміють граничні значення показників, що характеризують діяльність суб'єктів господарювання в різних функціональних сферах і відповідають певному рівню їх економічної безпеки. Рівень економічної безпеки суб'єктів господарювання встановлюється за результатами порівняння фактичних показників діяльності суб'єкта господарювання з індикаторними.

До суттєвих обмежень індикаторного підходу слід віднести недосконалість методичної бази визначення індикаторів, їх кількості та граничних значень; складність використання у зв'язку з мінливістю зовнішнього середовища; необхідність постійного коригування показників та їх граничних значень.

2. Ресурсно-функціональний підхід ґрунтується на оцінюванні стану використання корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, інформації й технологій, техніки та обладнання, юридичних прав та інших нематеріальних активів). Рівень економічної безпеки суб'єктів господарювання визначається за допомогою інтегрального показника, що розраховується на основі часткових функціональних показників за допомогою експертного опитування.

До суттєвих обмежень ресурсно-функціонального підходу слід віднести відсутність єдиного методологічного базису (вибір різних функціональних складових, їхньої кількості, аналітичної формули та ваг при визначенні інтегрального показника); схожість з підходом до оцінювання ефективності використання ресурсів (тобто ототожнення економічної безпеки з ефективністю); суб'єктивізм в оцінці у зв'язку з використанням думок експертів (призводить до зменшення достовірності оцінки); результати діагностики багато в чому залежать від компетентності, узгодженості та об'єктивності експертної групи (експерта); діагностика може потребувати додаткових витрат, пов'язаних з організацією роботи експертів; складність урахування різноспрямованості чинників при розрахунках інтегрального показника.

3. Фінансовий підхід показує доцільність оцінювання економічної безпеки суб'єкта господарювання за остаточним фінансовим результатом: обсягом та якістю прибутку.

До суттєвих обмежень фінансового підходу слід віднести ототожнення сутності економічної безпеки з ефективністю, прибутковістю; досить опосередковано характеризує рівень економічної безпеки суб'єктів господарювання.

4. Підхід, що визначає стан узгодженості інтересів суб'єктів господарювання з інтересами суб'єктів взаємодії здійснюється на основі критерію, що відображає співвідношення обсягу бруто-інвестицій суб'єкта господарювання до обсягу витрат на ресурсне забезпечення економічної безпеки.

До суттєвих обмежень підходу, що визначає стан узгодженості інтересів суб'єктів господарювання з інтересами суб'єктів взаємодії слід віднести опосередковане відображення ступеня реалізації інтересів суб'єкта господарювання у взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища; необхідність подальшого структурування відповідно до різних сфер інтересів.

5. Програмно-цільовий підхід ґрунтується на інтегруванні показників, які визначають рівень економічної безпеки суб'єкта господарювання.

До суттєвих обмежень програмно-цільового підходу слід віднести складність проведення; значну увагу при використанні цього підходу необхідно приділити відбору показників та визначенню методів їх інтегрування.

6. Підхід, що відображає принципи та умови програмно-цільового управління та розвитку базується на використанні декількох рівнів інтегрування показників, що визначають економічну безпеку, і при цьому використовується кластерний та багатомірний аналіз.

До суттєвих обмежень підходу, що відображає принципи та умови програмно-цільового управління та розвитку слід віднести складність проведення аналізу та оцінювання стійкості сукупного інтегрального показника при заданій області його зміни.

7. Ситуаційний ресурсно-функціональний підхід ґрунтується на оцінюванні якості управління економічною безпекою суб'єкта господарювання, і відображає стан ресурсної збалансованості економічної системи підприємства. Основний акцент зроблено на передбаченні та локалізації загроз за допомогою розробленого банку моделей ситуацій і сценаріїв виявлення та ліквідації загроз.

До суттєвих обмежень ситуаційного ресурсно-функціонального підходу слід віднести недостатнє врахуванням взаємозв'язку чинників впливу на ситуацію та їх динаміки.

8. Ситуаційно-суб'єктний підхід досліджує процес взаємодії суб'єктів у межах стратегічної ситуації з урахуванням їх економічних інтересів та суб'єктивних уявлень, що є підставою для здійснення суб'єктом господарювання управління розвитком цієї ситуації в стратегічно бажаному для підприємства напрямі. Здійснюється формування сценаріїв управління економічною безпекою суб'єктів господарювання при стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища.

До суттєвих обмежень ситуаційно-суб'єктного підходу слід віднести складність чіткого визначення поведінки суб'єктів зовнішнього середовища; складність прогнозування впливу держави на середовище функціонування суб'єктів господарювання.

9. Підходи, що засновані на оцінці ймовірності банкрутства, а саме:

9.1. Дискримінантні моделі Альтмана, Чессера, Таффлера, Ліса, Коннана, Гольдера, Терещенко засновані на побудові багатофакторної дискримінантної моделі як основного індикатора безпеки. Ґрунтуються на визначенні інтегрального показника як арифметичної суми відповідних коефіцієнтів.

До суттєвих обмежень дискримінантних моделей слід віднести таке: не визначають реальний стан економічної безпеки суб'єктів господарювання; розроблені моделі здебільшого мають досить укрупнену шкалу оцінок інтегрального показника та при певних його значеннях потребують додаткового аналізу; не враховують окремі складові економічної безпеки; не враховують тривалість перебування підприємства у передбанкрутному стані.

9.2. Методи, засновані на визначенні середніх (середньозважених) величин базуються на визначенні фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання залежно від величини середнього (частіше середньозваженого) відхилення фактичних значень показників ліквідності, платоспроможності й фінансової стійкості від їх рекомендованих (нормативних) значень.

До суттєвих обмежень методів, заснованих на визначенні середніх (середньозважених) величин, слід віднести наступне: не дають можливості визначити реальний стан економічної безпеки суб'єктів господарювання; відсутність єдиного методологічного базису (вибір різних функціональних складових, їх кількості, аналітичної формули та значущості) може призвести до суб'єктивності оцінки, з одного боку, і додаткових витрат часу, матеріальних і трудових ресурсів, з іншого боку; як правило, не враховують динаміки показників і не дозволяють визначити прогнозований стан об'єкта дослідження; як правило, відсутня розроблена шкала ранжирування, яка давала б змогу визначити ймовірність банкрутства (наявність кризи) підприємства залежно від значення інтегрального показника.

9.3. Методи експертної оцінки ґрунтуються на залученні експерта або групи експертів і ізолюваному оцінюванні кожного із показників фінансового стану суб'єкта господарювання із присвоєнням йому певного бала. Інтегральний показник, що відображає рівень фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання, визначається як сума балів або середній бал за окремими показниками.

До суттєвих обмежень методів експертної оцінки слід віднести наступне: не визначає реальний стан економічної безпеки суб'єкта господарювання; суб'єктивізм в оцінюванні у зв'язку з використанням думок експертів (призводить до зменшення достовірності оцінки); результати діагностики багато в чому залежать від компетентності, узгодженості та об'єктивності експертної групи (експерта); діагностика може потребувати додаткових витрат, пов'язаних з організацією роботи експертів.

9.4. Модель Бівера передбачає оцінювання ймовірності банкрутства підприємства залежно від значення п'яти ключових фінансово-економічних показників: K1 – коефіцієнт Бівера (відношення чистого прибутку й амортизації до суми позикового капіталу); K2 – коефіцієнт поточної ліквідності (відношення оборотних активів до поточних зобов'язань); K3 – рентабельність активів (відношення чистого прибутку до сукупних активів) у відсотках; K4 – фінансовий леверидж (відношення сукупного боргу до сукупних активів) у відсотках; K5 – відношення власного оборотного капіталу до оборотних активів.

Суттєві обмеження моделі Бівера: не визначає реальний стан економічної безпеки суб'єкта господарювання; оціночні коефіцієнти не зведені в інтегральний показник, що ускладнює інтерпретацію оцінки в тому випадку, якщо фактичні значення показників аналізованого підприємства відповідають різним групам фінансової стійкості; не враховується різна значущість вибраних показників; не передбачена варіація рекомендованих значень показників залежно від галузевої приналежності підприємства, його розмірів та інших особливостей.

9.5. Коефіцієнт фінансування важко реалізованих активів – платоспроможність підприємства визначається, виходячи зі ступеня забезпеченості важко реалізовуваних активів (необоротних активів і запасів) власними й позиковими джерелами фінансування. Модель відображає політику фінансування активів, яку веде підприємство (консервативну, помірну, агресивну або занадто агресивну). До суттєвих обмежень коефіцієнта фінансування важко реалізованих активів слід віднести наступне: не визначає реальний стан економічної безпеки суб'єкта господарювання; обмежений набір показників.

Висновки. Питання оцінювання економічної безпеки постає доволі розробленим у сучасних роботах, виділяють індикаторний, ресурсно-функціональний, фінансовий, програмно-цільовий, ситуаційно-суб'єктний підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства. Як окремий інструмент такого оцінювання використовують аналітичні моделі, засновані на оцінюванні ймовірності банкрутства. Для кожного з таких підходів показана їхня сутність та наявні обмеження, що спрощує їхнє використання. Водночас, такі інструменти та підходи, хоча й є корисними для суто оцінювання економічної безпеки підприємства, не повною мірою є достатніми для забезпечення запитів менеджменту підприємств. Також доволі проблематично застосовувати наведені підходи в умовах постійних трансформацій інституціонального середовища та генерації нових видів загроз, що потребує подальших більш ґрунтовних досліджень.

Література

1. Гавловська Н. І. Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств: оцінювання, моделювання, механізм забезпечення : монографія / Гавловська Н. І. – Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2016. – 480 с.
2. Про національну безпеку України : закон України від 21.06.2018 р., № 2469-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 04.10.2018).
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : указ Президента України від 26.05.2015 р., № 287/2015 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення: 04.10.2018).
4. Рудніченко Є.М. Оцінювання та моделювання впливу суб'єктів митного регулювання на систему економічної безпеки підприємства : монографія / Рудніченко Є.М. – Луганськ : Промдрук, 2014. – 389 с.
5. Рудніченко Є. М. Передумови розробки моделі впливу суб'єктів митного регулювання на систему економічної безпеки підприємства / Є. М. Рудніченко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – № 6. Т. 2. – С. 231–239.

References

1. Havlovska N. I. Ekonomichna bezpeka zovnishnoekonomichnoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv: otsiniuvannia, modeliuvannia, mekhanizm zabezpechennia : monohrafiia / Havlovska N. I. – Khmelnytskyi : FOP Melnyk A. A., 2016. – 480 s.
2. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy : zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r., № 2469-VIII // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / V.R. Ukrainy. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (data zvernennia: 04.10.2018).
3. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku «Pro Stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» : ukaz Prezidenta Ukrainy vid 26.05.2015 r., № 287/2015 // Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (data zvernennia: 04.10.2018).
4. Rudnichenko Ye.M. Otsiniuvannia ta modeliuvannia vplyvu subiektiv mytnoho rehuliuвання na systemu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva : monohrafiia / Rudnichenko Ye.M. – Luhansk : Promdruk, 2014. – 389 s.
5. Rudnichenko Ye. M. Peredumovy rozrobky modeli vplyvu subiektiv mytnoho rehuliuвання na systemu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva / Ye. M. Rudnichenko // Herald of Khmelnytskyi National University. Economical sciences. – 2013. – Issue 6. Vol. 2. – S. 231–239.

Рецензія/Peerreview : 04.10.2018 Надрукована/Printed : 31.10.2018
Рецензент: д.е.н., проф. Гончар О. І.